

Arbeitsschulen, dann den Lehrern und Lehrerinnen an Privat-Volksschulen steht es frei, sich an der Konferenz (okrajna) mit beratender Stimme zu beteiligen.

Tu zakonodalec izrečno loči verskega učitelja od pomožnega, kar je bilo do zdaj povsod v veljavi, in upamo, da ostane tudi v naprej. Naša šolska oblast se je enkrat prenašla. Prosimo, naj bo v bodoče bolj blagohotna nasproti učiteljstvu, osobito naj bo bolj oprezna nasproti rekurzom kranjskega tehanta Koblarja, katerega edini namen je, šikanirati neljube učitelje.

Dopisi.

Kranjsko.

† **Josip Petkovšek.** Po skoro dveletnem bolehanju je umrl 18. decembra 1903. v Velesovem na Gorenjskem tamošnji učitelj g. Josip Petkovšek hitre smrti. Pokojni se je rodil 13. marca 1863. l. v Bevkah pri Vrhniki. Ljudsko šolo je obiskoval na Vrhniki, potem pa je nadaljeval svoje študije v Ljubljani in Novem mestu. Dopršil je 6 gimn. razred z dobrim uspehom. Njegova želja je bila postati duhovnik, toda usoda je pri njegovem rojstvu odločila nadarjenega Petkovška za drug stan. Kot dvajsetleten mladenič (šestošolec) je moral l. 1883. za tri leta k vojakom. 1887 l. je vstopil — najbrže zaradi gmotnih razmer, da bi kar najhitreje dospel do lastnega kruha — v tretji letnik učiteljišča v Ljubljani in je že 10. julija prihodnjega leta napravil zrelostni izpit. S tem letom se prične njegovo delovanje med narodom, ki je zanj žrtvoval vse moči. Prva njegova služba je bila v Godoviču pri Logatcu, ki jo je takoj nastopil. Da je bil vesten, vnet učitelj, se razvidi iz tega, da je bil že koncem prihodnjega leta imenovan definitivnim učiteljem istotam. L. 1892. je bil premeščen v Goriče pri Kranju, kjer si je ustanovil lastno ognjišče in si poiskal družico za življenje, ki ga je obdarila s štirimi otroki. Čez tri leta se je preselil s svojo družino v Velesovo pri Kranju, kjer je poučeval na enorazrednici do svoje smrti. L. 1901. so mu umrli v enem tednu kar trije otroci, in ta nesreča je že prej bolehaločega moža tako potrla, da se je po pravici mislilo da ne bo prebolel. Ko je šel 18. decembra minulega leta proti večeru na izprehod, mu je postalo nenadoma slabo. Šel je, da bi se malo okrepčal k bližnjemu studentu, kjer mu je na opolzku bregu izpodrsnilo in rajnki Petkovšek je padel z glavo na robat kamen, tako da ga je zapustila zavest. Obležal je v vodi in — ker ga ni bilo blizu človeka, ki bi ga rešil — utonil. Njegov pogreb je bil sijajen. Udeležilo se ga je nad 20 učiteljev-tovarišev in nebroj ljudstva, kar dovolj dokazuje, da je prerano umrli užival splošne simpatije in spoštovanje. Ko so mu zapeli tovariši pesem-žalostinko, ga je sprejela zemlja v svoje hladno naročje. — Tako pada list za listom z drevesa blagovestnikov, ki so se vse svoje življenje trudili in delovali za narod. Njih duh bo živel, dokler bo živel narod! Njihovo delo bo obrodila stoteran sad!

Tovariš.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica je imela dne 27. grudna m. l. svoj drugi občni zbor, o katerega podrobnostih bomo natančneje poročali v eni izmed prihodnjih števil, ko nam dojde dotično tajnikovo poročilo. Poudarjamo pa že lahko danes, da Slovenska Šolska Matica vrlo napreduje v vsakem oziru ter dela čast ne samo odboru in njenemu zaslužnemu predsedniku, ampak vsemu slovenskemu učiteljstvu. V odbor so bili za bodočo triletno dobo izvoljeni ti-le gg.: ravnatelj Henrik Schreiner, predsednik; deželni šolski nadzornik Frančišek Hubad, podpredsednik; ravnatelj Andrej Senekovič, blagajnik; nadučitelj Frančišek Gaberšek, tajnik; nadučitelj Jakob Dimnik, knjižničar; okr. šolski nadzornik prof. dr. Janko Bezjak in nadučitelj Vekoslav Strmšek, odbornika za Štajersko; prof. Viktor Bežek in okr. šol. nadzornik prof. Frančišek Finžgar, odbornika za Primorsko in Goriško; prof. Josip Apih, namestnik za Koroško; prof. dr. Fr. Ilešič, namestnik za Kranjsko in nadučitelj Josip Mešiček, namestnik za Štajersko.

Pregledovalcem računov so bili izvoljeni gg.: vadniški učitelj Ivan Krulec, prof. Ivan Macher in prof. dr. Ivan Svetina.

Letos bodo dobili člani po štiri knjige. Letopis je tiskala vso minulo triletno dobo »Katoliška Tiskarna«.

Ostale tri knjige so se tiskale v tiskarnah, katerih lastniki so vsi vrli narodnonapredni možje, in sicer je tiskal eno knjigo g. Poklukar v Ljubljani, drugo g. Šeber v Postojni in tretjo g. Slatnar v Kamniku. Novoizvoljeni odbor bo moral uvaževati željo naprednega učiteljstva, da se »Katoliška Tiskarna« prezre; to pa zato, ker se tam tiskata »Slovenec« in »Domoljub«, ki dan na dan obrekujeta napredno učiteljstvo ter hujskata ljudstvo zoper šolo in učiteljstvo. In take ljudi naj bi še učiteljstvo samo podpiralo!

Štajersko.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo 6. decembra — v petič v pretečenem letu — spričo skrajno neugodnega vremena ob povoljni udeležbi.

Celo tovariš Purkart iz daljnega Št. Vida je bil navzoč. Vajeni smo, da ga vidimo vsakokrat v svoje sredi. Velja, da ga posnemamo. Čast, komur čast!

Nameravano predavanje o risanju je ob nenavzočnosti referenta izostalo. Vseeno je bil program prav raznovrsten in zanimiv. Za to že skrbi naš dolgoletni predsednik Fran Vrečko.

Pozorno smo sledili njegovim izvajanjem in vzporednemu razkazovanju na šolski tabli o načinu, kako je navajati otroke k razumnemu čitanju zemljevidov in razumevanju merila, službečega zemljevidu v podlago.

Zatem nas predsednik opozori na pogodbo, ki jo je sklenil »Lehrerbund« s »Prvo dunajsko zavarovalnico proti nezgodam«, zaradi česar so mu osigurane posebne ugodnosti. Sklepalo se je sledeče:

Vsak član plačaj v blagajnico letnih 6 K, v kateri svoti je zaključena i naročnina za »Bundov« organ.

»Bundovemu« predsedniku Killerju se izreci za njegovo taktno in krepko zastopanje stanovskih interesov zaupnica, poslancu Robiču pa zahvala za odločne besede, s katerimi se je v deželnem zboru zavzel za odpravo III. kraj. plač. razreda.

»Zavezinemu« in »Bundovemu« organu se redno pošlje poročilo o naših zborovanjih.

Določila sta se dva dopisnika.

Končno nas je predsednik še opozoril na spise znanega pedagoga-praktika Pollacka in prebravši nam odlomek iz neke vzgojeslovne študije, je še iz lastnega dodal nekaj izkušenj iz svojega opazovanja otroškega žitja in bitja. S toplo ljubeznijo do mladine so bile navdahnjene njegove besede.

Dajmo mladini mladost. Ne jemljimo ji veselja do življenja, zakaj veselost — to je element, v katerem edino prospeva in se razvija otroška osebnost. Ne bodimo tirani ne v šoli ne zunaj šole, ne kratimo ji svobode, ki jo tirja otroška narava, ne zagrenimo ji najlepšega časa življenja s pretirano strogostjo. Vzgojajmo zdrave, krepke značaje s čutečim srcem in trdno voljo, nedostopne zlim vplivom, ki uklepajo duha v spono mračnjaštva, ki jemljejo človeku zdravo smisel za življenje in njega potrebe in zahteve, marveč do- vzetne za vse plemenite užitke, ki jih nudi življenje, sposobne za uspešen boj za obstanek.

Tako nekako je bila vsebina besed, ki smo jih poslujali z zanimanjem in navdušenjem.

Goriško.

Učiteljstvu v znanje. 1. Tovariš Alojzij Urbančič bode vsem tovarišem in tovarišicam pojasnil zadeve radi petletnin potom domačih listov in Učiteljskega Tovariša, ko dobi vse akte od upravne sodnije. Na mnoga posemezna vprašanja ne more odgovarjati, ker bi mu to povzročilo ogromnega dela in nepotrebnega dopisovanja. Torej potrpljenje. Vse ob svojem času!

2. Od c. kr. okrajnega šolskega sveta smo z odlokom dne 7. decembra 1903, št. 2903. dobili sledeče:

Čislane mu predsedništvu učiteljskega društva za goriški okraj v Solkanu.

Na prošnjo z dne 2. t. m. št. 64., je dovolil c. kr. okrajni šolski svet v svoji seji dne 9. t. m., da so oni učitelji, ki se udeležijo nameravanega zaupnega učiteljskega shoda, dotični dan prosti pouka. — Vendar pa mora vsak učitelj nadomestiti v prvih sledečih drugače prostih dneh zanemarjeni šolski čas. Tudi se svetuje, naj bi se sklical shod, ako le mogoče, na šole prosti dan.

Slednje v ravnanje učiteljstvu našega okraja s pripočilom, da se svoječasno polnoštevilno odzovemo vabilu deželnega učiteljskega društva, da dokažemo stanovsko samozavest in solidarnost.

Odbor učit. društva za goriški okraj:

Alojzij Urbančič,
t. č. tajnik.

Tomaž Jug,
t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v prvi številki tega leta tole vsebino:

1. Najdenka. E. Gangl. (Po narodnem motivu.) Legenda. 2. Novo leto. Borisov. Pesmi. 3. Breze. E. Gangl. Pesem. 4. O svetli sabljici in iskrem konjiču. E. Gangl. Povest s podobo. 5. Notranja gorkota naše zemlje. M. Pirc. Poučni spis. 6. Zimsko solnce. Osojski. Pesem. 7. Ivan Vajkard Valvazor. Makso Pirnat. Životopisna črtica s podobo. 8. Mlada stara mamica. Slika v barvotisku. 9. Palčki. Borisov. Pesem s sliko. 10. Iz La Fontainovih basni. Poslovenil Delimir Glažar. Basni. 11. Srce me boli. L. Černej. Pesem. 12. Mladi prirodzanec. Dr. S. Bevk. Poučni spis. 13. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Solovej. — Proti jetiki. — Cudak. — Kako se hrani ameriški milijonar? — Kuga med severnimi jeleni. — Strašna nesreča. — Ameriška jabolka. — Saharski cesar. — Jako prijetno. — Z volkom v jami. Dobrávec. — Narodni pregovori. 14. Otroško veselje pozimi. Podoba. 15. Prijateljem.

Vestnik.

Iz seje dež. šolskega sveta dne 17. dec. 1903. Imenovani so za nadučitelje: v Košani Ivan Grad iz Podrage, v Hrušici Jakob Cepuder, na Dovjem Fran Jeglič in v Koroški Beli Ivan Baraga. Za definitivno učiteljico v Pol-

hovem Gradcu je imenovana Amalija Slatnerjeva iz Žužemberka. Premeščeni so: nadučitelj Fran Skulj iz Tržiča kot učitelj na II. deško ljudsko šolo v Ljubljano, učitelj Karel Wider iz Tržiča kot stalni suplent v Ljubljano, Matilda Gebauerjeva iz Smarjete v Novo mesto in Josipina Kalinova iz Kostanjevice na dekliško ljudsko šolo v Ljubljano. Vpokojeni učitelj Gustav Grossmann je zopet stalno nastavljen in prideljen v službovanje ljudski šoli v Matenji vasi. Vpokojeni ste: nadučiteljica Emilija Guslova v Ljubljani in učiteljica Hedvika Rosinova v Novem mestu. — Družbi sv. Cirila in Metoda se je dovolilo, da sme osnovati na Savi pri Jesenicah otroški vrtec. Obravnavalo se je o raznih disciplinarnih zadevah, prošnjah in pritožbah ter o organizacijskem statutu za vadniške učitelje.

Cvetje s klerikalnega vrta. Nekaj dišečih rožic vam podajamo, ljubi bralci. Zatiskali smo si nos, ko smo jih trgali po gnojišču, ki žene smrdljivo svojo rast okolo »Slovenčevega« uredništva. Tamkaj so zacvetele dne 31. grudnia lanskega leta te-le krilate besede: »... Oni učiteljski produkt, ki se imenuje »U. Tov.« in je dokument gorostasne in prežalostne sirovosti umske zaostalosti, hvalite, kakor cigan pokvarjenega konja.« — Te pod škofovim blagoslovom vzklike besede veljajo vsem našim sotrudnikom širom slovenskega sveta, veljajo vsem tistim, ki nam dopisujejo s Češkega, iz Galicije, z Dunaja, s Hrvaškega, iz Srbije — vsem tem velja njih dišeče kadilo! — Da ni dr. Susteršič med katoliškimi vrtnarji zadnji, nam dokazuje njegove besede, ki jih je govoril na shodu v Ljubljani dne 3. t. m. Te se glase: »Mi ne odnehamo prej, dokler ne bo izvojevana volilna pravica. (Ne smete odnehati! Naprej!) Od tega nas ne odpravi tudi noben protestni shod liberalnega učiteljstva. Imenom cele katol.-narodne stranke jemljem na znanje, da so se liberalni učitelji na zadnjem svojem protestnem shodu izjavili, da ne dajo zadoščenja za psovke in da so edini z »Učiteljskim Tovarišem«, ki je nagromadil cele kupe takih psov. Ljudskim zahtevam se mora najprej zadostiti! Na tem stališču stojimo neomajno, in ljudstvo mora priti do veljave tudi v tistih zastopih, ki imajo govoriti o šoli. Dokler tej potrebi ne bo zadoščeno, toliko časa se ne bo razpravljalo o zboljšanju učiteljskih plač. Ljudstvo plačuje za šolstvo, a koliko ima ljudstvo pravice do šole? (»Nič!«) Birokrati odločujejo. Tisti, ki plačuje, mora tudi v teh zastopih imeti bremenu primerno pravico. Odslej bomo tudi zahtevali, da se tudi zastopniki v dež. šolski svet in v druge šolske zastope volijo po splošni in enaki volilni pravici. (Gromovito odobravanje.) — Ljudstvo mora tudi pri šoli dobiti besedo. To je moj odgovor na liberalni učiteljski shod. (Odobravanje.) In sedaj naj liberalni učitelji protestirajo vsak mesec! Drugi mesec naj se zopet na trehuh vležejo pred baronom Heinom (Smeh), tretji mesec naj gredo sline lizat dr. Tavčarju (Živahna veselost), četrti mesec naj se pa zmislijo kaj novih psov, ker dosedanje so že predolgočasne. Vedno pa se bomo borili za poštene učitelje in proti protekciji; vedno bomo zahtevali, da se dá prednost onim učiteljem, ki se v prvi vrsti brigajo za šolo.« — Seveda so tem besedam ploskale in ob njih od veselja poskakovale čestitljive device iz tobačne tvornice, ki so tvorile večino Šusteršičevega poslušalstva. Enako se družijo z enakim, in po tem, kako izražajo ljudje svoje misli in svoja čuvstva, jih sodimo. S tem je tudi že izrečena naša sodba o dr. Susteršiču.

Boj proti zahtevam pristojbino-odmerne urada v Ljubljani. V zadnji številki »Uč. Tov.« sem obljubil poročati vam o »uspehu zažugane rubežni«, ki se je imela vršiti v šoli na Trebelnem. — Danes dodajem le še to, da je c. kr. okr. šol. svet na pritožbo krajnega šol. sveta na Trebelnem zoper davkarijo v Mokronogu odgovoril sledeče: »Krajnemu šolskemu svetu na Trebelnem z opazko nazaj, da se je notranje poročilo v daljno ravnanje vzelo na znanje in z naročilom, naj se dolg, da se izogne kr. šol. svet eksekucije, pravočasno poravna. C. kr. okr. šol. svet v Krškem, 13. dec. 1903. Orešek.«

Predsednik krajnega šolskega sveta na Trebelnem je plačal, in s tem je stvar končana.